

Motion till riksdagen 2018/19:2034

av **Gulan Avci m.fl. (L)**

En modern och obligatorisk arbetslöshetsförsäkring

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kommittédirektiv 2018:8 bör utvidgas och även inkludera att utreda hur en inkomstgrundad arbetslöshetsförsäkring kan bli obligatorisk och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kommittédirektiv 2018:8 bör utvidgas och även utreda hur de befintliga a-kassorna kan slås ihop till en statlig aktör och tillkännager detta för regeringen.

Bakgrund

Sverige har en generös arbetslöshetsförsäkring. I Sverige kan den som är medlem i en arbetslöshetskassa vid arbetslöshet få inkomstrelaterad ersättning på upp till 910 kronor per dag beroende på tidigare inkomst. Men den som inte är medlem i någon arbetslöshetskassa kan vid arbetslöshet dessvärre endast få ett grundbelopp, som allra högst 365 kronor per dag. Grundbeloppet räcker oftast inte till att försörja den arbetslöse eller den arbetslöses eventuella familj utan stöd genom försörjningsstöd. Utsatta grupper på arbetsmarknaden är i hög utsträckning inte medlemmar och således endast berättigade till grundbeloppet. Detta leder ofta till att utsatta grupper står utan ett ordentligt ekonomiskt skydd i det fall de blir arbetslösa. Därför behöver a-kassan reformeras för att människor som hamnar i arbetslöshet inte ska hamna i ofrihet.

För att ha rätt till ersättning vid arbetslöshet krävs det att en arbetstagare är medlem i en a-kassa minst 12 sammanhängande månader och att arbetsvillkoret i arbetslöshetsförsäkringen uppfylls. Arbetslöshetsförsäkringen handläggs av 27 olika a-kassor i Sverige. Dessa olika a-kassor beslutar om medlemmarnas rätt till arbetslöshetsförsäkring, betalar ut ersättning samt sköter medlemshantering och beslutar om sanktioner när en arbetslös missköter sitt arbetssökande.

Arbets sökande måste vara inskrivna hos Arbetsförmedlingen för att vara berättigade till a-kassa. För att ha rätt till ersättning idag måste arbetstagaren dessutom ha arbetat tidigare och ett av följande villkor måste uppfyllas:

- Arbetstagaren har jobbat i minst 6 månader med minst 80 timmar per kalendermånad under det senaste året.
- Arbetstagaren har jobbat i minst 480 timmar under 6 sammanhängande månader, med minst 50 timmar i var och en av de 6 månaderna under det senaste året.

En inkomstrelaterad a-kassa bör även vara obligatorisk

I kommittédirektiv 2018:8 föreslås a-kassan ändras från att vara bunden till anställningstid till att istället vara inkomstgrundad. Krav för a-kassa skärptes 2007–2008 genom att antalet arbetade timmar höjdes per månad från 70 till 80 timmar. I dagsläget talas det om att kraven för medlemskapet anses vara oöverstigligen i förhållande till anställningen i kommittédirektiv 2018:8. Det är ett steg i rätt riktning att kraven ses över genom att man inför en inkomstbaserad arbetslöshetsförsäkring. Men utredningen om en inkomstbaserad arbetslöshetsförsäkring bör utvidgas. Utredningen bör även utreda hur en inkomstbaserad arbetslöshetsförsäkring kan bli obligatorisk. Sveriges arbetsmarknad ser inte ut idag som den gjorde under föregående decennium, och det är lämpligt när regeringen tillsatt en utredning att ge utredningen ett utökat ansvar för att modernisera ett stelbent försäkringssystem.

Att bli av med jobbet ska inte innebära en livskris, vilket det för många kan bli i dagsläget. En arbetslöshetsförsäkring bör därför vara likt pensionsförsäkringen och sjukförsäkringen – obligatorisk. En majoritet av Sveriges arbetslösa omfattas i dag inte av arbetslöshetsförsäkringen trots att arbetstagare redan betalar största delen av avgiften genom sin skatt.

Det är ofta invecklat för arbetstagare att hitta rätt a-kassa och veta ifall ens arbete berättigar till ersättning, och det är svårt att veta ifall medlemskapet endast kommer att bli en förlustaffär. Dessa faktorer gör det nuvarande a-kassesystemet otillgängligt och motarbetar sitt syfte. Det slår mot samhällets svagaste grupper. Ofta slår det allra hårdast mot nyanlända personer som inte behärskar språket och unga som inte kan regelverket. Genom att man gör a-kassan obligatorisk kan även de svagaste grupperna på arbetsmarknaden omfattas av a-kassan.

Utredningen om obligatorisk a-kassa (SOU 2008:54) drog slutsatsen att arbetstagare som är särskilt utsatta på arbetsmarknaden skulle gynnas av en obligatorisk a-kassa genom att grundförsäkringen avskaffas och övergår till en inkomstrelaterad ersättning. Dagens krav på att medlemmar ska betala medlemsavgifter 12 månader innan arbetslöshetsersättningen betalas ut föreslås avskaffas. Denna förbättring resulterar i att nyblivna medlemmar som blir arbetslösa kan få ersättning om de under sex månader uppfyllt ett arbetsvillkor. Genom att införa en obligatorisk a-kassa bedöms statens intäkter kraftigt överstiga utgifterna, enligt SOU 2008:54, samtidigt som övriga konsekvenser bedöms vara minimala vid införandet av en obligatorisk a-kassa. Därför bör det utredas hur en inkomstgrundad a-kassa även kan bli obligatorisk i kommittédirektiv 2018:8.

Reducera a-kassorna

Arbetslöshetsförsäkringen är inte utformad efter dagens arbetsliv som innebär att fler går in i och ut ur arbete. Det finns behov av en mer flexibel arbetslöshetsförsäkring. Att förvänta sig att 27 medlemsbaserade a-kassor ska fungera i ett Sverige som ständigt utvecklas och där arbetsmarknaden är extremt rörlig är inte i löntagarnas intresse. Vi behöver därför modernisa vår arbetslöshetsförsäkring. Utöver en obligatorisk a-kassa bör vi även se över administratörerna. Ifall ambitionen är att a-kassan ska täcka alla berättigade är det rimligt att det finns en aktör med homogena regler, just för att öka förutsägbarheten och tillgängligheten. Kommittédirektiv 2018:8 bör därför utvidgas till att även utreda hur dagens 27 a-kassor med olika villkor kan bli en aktör.

Slutligen är målet inte att fler utnyttjar a-kassan. Målet är att fler omfattas av försäkringen. Samhället ska ha höga förväntningar på egenförsörjning. Vi tror därför att en reformering av a-kassan också bör inkludera obligatoriska motprestationer för att öka drivkrafter för arbete. Mer om detta skrivs om i Liberalernas höstbudget för 2019.

Gulan Avci (L)

Maria Nilsson (L)

Tina Acketoft (L)

Lina Nordquist (L)

Allan Widman (L)

Christer Nylander (L)

Emma Carlsson Löfdahl (L)

Mats Persson (L)